

Betuker Péter-életútinterjú

Készítette: Fodor János

A beszélgetés időpontja: 2021. november 6., online

Szerkesztett, tömörített, kiegészített, lábjegyzetelt változat.

Fodor János:

Szatmárnémetiben születél, javíts ki, hogyha nem így van. Milyen volt ilyen értelemben a gyerekkorod? Milyen volt a hatvan évek végi, hetvenes évek eleji Szatmárnémeti mint környezet.

Betuker Péter:

Szatmárnémetiben születtem 1955-ben – az nem ma volt –, és tulajdonképpen a zenével ott léptem először kapcsolatba. A 1970-es évek elején, 1960-as évek végén kezdtem el zenélni, tehát körülbelül tizennégy éves koromban. Azt tudni kell, hogy a zenei élet szempontjából Szatmár földrajzilag jó helyen volt, mert közel volt a magyar határhoz, a Magyar Televíziót úgy-ahogy, de inkább jó minőségben tudtuk fogni. A zenei hatások onnan értek bennünket, tehát a hatvanas években, amikor elkezdődött Magyarországon a táncdalfesztivál-korszak. Én is nagy szeretettel hallgattam a táncdalfesztiválokat, az akkori zenekarokat, amik megjelentek, és még lehetőségünk is volt arra, hogy „bejöjjenek” – ahogy a ma mondják – Magyarországról, bakelitlemezek, és azokat hallgattam előszeretettel. Legelső pillanatban nem is gitároztam, mert nem tudtam, hanem inkább doboltam. Volt egy Pacsirta rádiónk, ha emlékszel rá. Nem egy nagyon régi magyar rádió, nagy típusú, és lemezjátszó is volt, kislemezeket kaptam, mivel a rokonság Magyarországon volt, Budapesten is. Onnan kaptuk a lemezeket, és azokat hallgattam naphosszat. Édesanyám beíratott zeneiskolába, negyedik koromtól nyolcadikos koromig négy évig tulajdonképpen zeneiskolába jártam. De ez nem azt jelentette, hogy konkrétan oda, az iskolába jártam, mert az román iskola volt, és én nem akartam a magyar iskolát feladni a románért. De megvolt az a lehetőség, hogy mint bejáró órákra járhattam, de az iskolát, azt máshol végeztem tulajdonképpen. Így 1979-ben kaptam egy gitárt, és akkor kezdtem el a gitárral foglalkozni. Autodidakta módon, tehát megmutattak egy-két akkordot, és onnan kezdődött a gitározás. Még ami nagy hatással volt rám, az az, hogy olyan helyen laktunk, hogy a közelben volt egy gyönyörű szép zsidó templom, egy zsinagóga, amit lebontottak 1969-ben, most már rendőrség áll ott Szatmáron azon a helyen. Egy kerthelyiség is állt itt, aminek volt egy zenekara. Körülbelül légvonalban 50-60 méterre volt az ablakunk a kerthelyiségtől, és ott minden este zene szólt, tíz óráig, tizenegy óráig, főleg nyáron, kellemes hangulat volt, és állandóan hallottam az ott játszott dalokat, nótákat, főleg magyar számokat, és mindez nagy hatással volt rám. Egész éjjel füleltem, ameddig lehetett. Édesanyámék ennek nagyon örültek, mármint nem nekem, hanem a zenének. És ott hallottam meg a számokat, a magyar zenét, és nem is gondoltam, hogy aki abban a zenekarban játszott, majd később nekem zenésztársam lesz, és együtt fogunk játszani. Így jött el a hetvenes évek, ami Szatmáron tulajdonképpen elég szomorú volt, bejött az árvíz.

Mi nagy szeretettel jártunk ki a strandra, és én ott gitározgattam a jelenlevőknek, társaságoknak, így ismerkedtem meg Bencze Sanyi¹ barátommal, aki ott hallott meg először gitározni, és azt mondta, mi lenne, ha amikor elkezdem a nyolcadik osztályt, akkor esetleg közösen csinálnánk valami zenekart. Ott kezdődött el a zenekarosdi, egy iskolai zenekarból.

¹ Bencze Sándor zenész, a Ritmik, majd a Mikron együttes egykori basszusgitárosa, énekes.

Fodor János:

Az előzőekhez kapcsolódóan még annyit kérdeznék, hogy mondtad, hogy bejárogattál a zenesuliba. Ott milyen hangszeren tanultál?

Betuker Péter:

Cselló.

Fodor János:

Említetted az első gitárt. Az milyen volt? Akusztikus, hazai, külföldi?

Betuker Péter:

Az első gitár egy akusztikus gitár volt, akkor olyan bő választék a gitárokból nem volt. Ez egy barnás színű, kisebb fajta gitár volt, amit a szászrégeni hangszergyár csinált. Az volt az első gitárom, ami nincsen már meg, mert odaajándékoztam az unokaöcsémnek, de neki tán még megvan. Hát, azóta több gitárom volt, meg van is most, de az volt a legelső, amit édesanyámtól kaptam. Ahogy megkaptam, kezdtem is elfelejteni a csellózást.

Fodor János:

Említetted, hogy több irányból értek ezek a zenei hatások. Tehát egyrészt az élő zene, ami szólt, másrészt a rádió és a tévé. Esetleg emlékszel konkrétumra?

Betuker Péter:

Mindenevő vagyok, zenei téren, tehát ami jó, azt meghallgatom, a dzsessztől egészen a rockig, a táncdalokig, és még ott az operett vagy bármilyen komolyzene. Ami jó, azt én meghallgatom szívesen, és ez akkor is így volt tulajdonképpen. De később inkább majd az akkori rock and roll, vagyis rock irányába tolódtunk el, mert az jobban bejött, mint a táncdal. Ez körvonalazódik majd aztán a zenénkben is.

Fodor János:

És mik voltak ezen belül a dominánsak? Tehát mi az, amit többségében hallgattatok: a magyar vagy a nemzetközi vonat?

Betuker Péter:

Mind a kettő. Említettem, hogy Szatmárnémetiben egy gyönyörű szép strand is volt, és nagyon nagy ifjúsági élet zajlott. Akkor a fiatalokkal, amikor nyáron vége volt az iskolának, mi kivonultunk a strandra, és szeptemberben, amikor megkezdődött az iskola, akkor pedig bejöttünk. Ott éltük a napjainkat, gitároztunk, és táskarádiókat vittünk ki, mert akkor olyan nagyon más nem volt, és ott hallgattuk az akkori Szabad Európa Rádiót.² Tehát ezt úgy csináltuk azért, hogy délután négy óra tájékán két műsort is hallgatunk, ahol a magyar nyelvű zenés műsort a Szabad Európa Rádióban Cseke László³ képviselte tulajdonképpen. A *tinédzser party*-val. A másikat, a románt azt

² A Szabad Európa Rádió 1949-ben jött létre az amerikai kormány kezdeményezésére, és 1993-ig üzemelt, a hidegháborús időszak egyik fontos tájékoztatói forrása volt a kommunizmus éveiben a kelet-közép európai országokban. Hírek mellett zenés műsorokat is közvetített, amiknek főleg a fiatal generációkra gyakorolt hatásuk miatt szerepük volt a nyugati zenei stílusok elterjedésében.

³ Cseke László (1927–2017), újságíró, rádiós műsorvezető, a Szabad Európa Rádió munkatársa. Ekecs Géza néven született, nevét azonban biztonsági okokból Cseke Lászlóra változtatta rádiós munkahelyén. Zenés kívánságműsorait,

pedig Chiriac⁴ képviselte, és ezeket hallgattuk, míg ránk nem szóltak. Külföldi, tehát nemcsak magyar, hanem nemzetközi rockzenét is onnan tudtuk hallgatni, vagy a Luxembourg rádión⁵ keresztül. Amit lehetett. Különben magyar zenét hallottunk még a televízióban meg a rádióban, mert a Kossuth Rádiót, Petőfi Rádiót tudtuk fogni. Tehát innen értek a hatások tulajdonképpen zeneileg.

Fodor János:

És akkor innen jött ez az ismeretség, Bencze Sándort említetted talán, és gondolom az első formációk is.

Betuker Péter:

Igen, az első zenekar egy iskolai zenekar volt.

Fodor János:

Ez melyik iskola?

Betuker Péter:

A Hármas iskola volt, a mostani Kölcsey. Én nekem megadatott az a lehetőség, hogy első osztálytól a tizenkettedik osztályig ugyanabba az iskolába járhattam. Tehát ott kezdtem el a zenélést Bencze Sándor barátommal egy Poteci, vagyis 'Ösvények' nevezetű zenekarral, ha jól fordítom magyarra. Szatmáron megjelent az első fesztiválszerűség, ami nem fesztivál volt tulajdonképpen, hanem verseny, az volt a neve, hogy Steaua Sătmăruiei, 'Szatmár Csillaga'. Ez egy könnyűzenei verseny volt. Szatmáron rengeteg zenekar volt, tehát nem úgy, mint most, hogy évente van egy városban egy-két-három zenekar. Annyi együttes volt, hogy ahhoz, hogy valaki bejusson erre a versenyre, és színpadra kerüljön, elődöntőket kellett csinálni, s ezeken kellett részt venni. És mi is mint iskolai zenekar beneveztünk. Nyilván nem jutottunk tovább, mert voltak nagyobb zenekarok, vagy ismertebbek. Tizennégy-tizenöt éves voltam akkor, mikor elkezdtük, és utána volt Szatmáron egy nagyon jó együttes, a Ritmik,⁶ ami legelőször vett részt Szatmárról a Siculus Fesztiválon.⁷ Ebben játszott Bencze Sanyi barátom, 4-5 évvel idősebb volt, mint én. Vakarcs Pisti barátommal, aki dobos volt, így kerültünk kapcsolatba a rockzenével, a Ritmiken keresztül, mert minden koncertjükre elmentem, hallgattam őket. Még nem tudtam, hogy valamikor én is ott fogok játszani, mert a következő lépés az lett, hogy idővel bekerültem az iskolazenekar után a Ritmik együttesbe.

a *Teenager Partyt*, majd később a *Délutáni randevút* generációk hallgatták az 1960-as és 1970-es években, a legnépszerűbb nyugati slágerek lejátszása miatt.

⁴ Cornel Chiriac (1942–1975) román újságíró, rádiós műsorvezető, a Szabad Európa Rádió munkatársa. A *Metronom* című zenés műsora rendkívüli népszerűségnek örvendett a fiatalság körében. 1975-ben meggyilkolták.

⁵ A Radio Luxembourg egy kereskedelmi rádió volt, melynek angol nyelvű adása 1933-ban indult. A Szabad Európa Rádióhoz hasonlóan zenés műsoraival rendkívüli népszerűségnek örvendett az ifjúság körében a kommunizmus időszakában.

⁶ Egyes írásrend szerint Ritmic vagy Rytimic együttesként szerepel. 1968-ban alakult Szatmárnémetiben. Az 1972-es Siculus fesztiválon a következő felállásban létezett: Bencze József, Nagy István, Mănu Sándor, Péter Tibor, Pató László. Az 1970-es Siculus fesztiválon dicséretet kaptak, továbbá Kisfalussy Bálint fellépését kísérték, a dal a fesztivál nagydíjas szerzeménye volt.

⁷ Az 1970 és 1973 között Székelyudvarhelyen megrendezett Siculus fesztivál Románia egyik legnagyobb magyar nyelvű zenés fesztiválja volt, ahol a különböző zenei stílusok mellett a könnyűzene is kitüntetett figyelmet kaphatott. Saját szerzeménnyel jelentkezhetek a zenekarok vagy egyéni fellépők, alkotásaikat zenei szakértőkből és újságírókból álló zsűri értékelte. Emiatt a romániai könnyűzene egyik fontos „keltetőjeként” hivatkoznak az 1973-tól betiltott fesztiválra.

Fodor János:

A Ritmik együttesről mit lehet tudni?

Betuker Péter:

Mindig kellett valahova tartozni egy zenekarnak, mert hangszerek és, mostani szóval élve, szponzoráció szempontjából valaki el kellett tartsa a zenekarokat. Volt egy munkaszövetkezet, egy kisipari szövetkezet a szakmában, annak a zenekara volt a Ritmik együttes, akik nagyon jó nyugati zenét játszottak, de akkor még saját számaik nem voltak. Dehát mi nekünk se, mert az első számok, amiket játszottunk, vagy magyar számok voltak, vagy koppintottuk az Illést,⁸ az Omegát,⁹ vagy ami abban a korban menő volt ilyen szempontból, nyugati együtteseket. Ők is először ezt a zenét játszották, és valahogy meghallották azt a felhívást, hogy megrendezik az első Siculus Fesztivált, és ők oda beneveztek, és szép eredménnyel végeztek. Nem emlékszem pontosan a díjra, amit nyertek, nem nagydíj vagy fődíj volt, de elismert zenekar lettek. És innen indul tulajdonképpen a Siculusnak a szeretete, és a Siculusra való menetelünk nekik is, de nekünk majd később. A korábbi együttes akkor különvált, és 1972-ben alakult újra Bencze Sanyi vezetésével a Mikron. De először Ritmik együttesként léptünk fel mi is, a Szatmár Csillaga nevezetű fesztiválon, és 1972-től lett Ritmiből és egy másik együttesből a Mikron nevezetű zenekar.

Fodor János:

Esetleg a másik együttes nevére emlékszel?

Betuker Péter:

A másik együttes egy Albatros nevezetű együttes volt, amiben mi voltunk, tehát a fiatalabb generáció, mert Sanyiék idősebbek voltak négy évvel. És ez már a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek (KISZ) a zenekara volt, tehát az U. T. C-nek,¹⁰ mi oda tartoztunk. És akkor csináltunk egy zenekart Vakarcs Pisti barátommal, Isten nyugtassa, sajnos a többi kettő zenekartagunk sem él már. Úgyhogy ők már fent muzsikálnak az égi deszkákon. Ott kezdtük el az Albatros nevezetű együttesel. Elkezdtük az első számokat csinálni. Az első dalunk tulajdonképpen, ami volt, saját szerzemény, az az *Akarsz-e játszani*. Mi úgy csináltuk, hogy még nem is volt zenekar, itt-ott pincékbe szerettünk lejárni, pinceklubokba. Mi alakítottuk ki magunknak a saját pinceklubunkat. Az egyik garázsunknak az udvarán, vagyis az ott lévő házban kezdtünk el zenélni. Mikor bekerültünk a KISZ-hez, vagyis a U. T. C-hez, ott megvolt már a háttér, mivel hangszereket kaptunk. De nekünk nem voltak saját hangszereink, dobozgitárokkal muzsikáltunk, és ott próbáltunk, bedugtuk hangszereket a Pacsirta rádióba valamilyen úton-módon, mikrofonnal felerősítettük, úgy játszottuk az első nótáinkat, a háttér viszont kellett. Mikor bekerültünk az U. T. C-hez, akkor ott már voltak erősítők, volt dob, dobszerkó, és tudtunk muzsikálni. Nyilván ez avval járt, hogy fellépések is voltak, amik tulajdonképpen leszűkültek a táncestekre.

⁸ Az Illés-együttes Kossuth-díjas zenekar, a hatvanas évek legnépszerűbb magyar beatzenekara.

⁹ Az Omega 1962-ben alakult a Budapesti Műszaki Egyetem hallgatóiból. Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas, talán az egyik legnagyobb népszerűségnek örvendő, leghosszabb ideig működő magyar rockzenekar. 2021-ben fejezte be működését.

¹⁰ U. T. C., avagy Uniunea Tineretului Comunist (Kommunista Ifjók Szövetsége), a Román Kommunista Párt ifjúsági szervezete volt, a magyarországi Kommunista Ifjúsági Szövetség egyfajta romániai megfelelője. A szövetség egykori vezetői közül kiemelhető (1944–45 között) Nicolae Ceaușescu, valamint (1967–71 között) Ion Iliescu.

Az augusztus 23-ai ünnepen, május 1-jei ünnepen, ami politikailag két nagy ünnep volt, állandóan nekünk kellett muzsikálni. Átjött Bencze Sanyi 1972-ben, és akkor jött a gondolat, hogy ő akar egy jó zenekart csinálni, de a jó zenekarhoz jó cuccok is kellenek, mert ha nincs erősítő, nincs hangszer, úgy nem lehet muzsikálni. Bencze Sanyi barátomnak jó kapcsolatai voltak, másrészt meg nagyon jó zenész és menedzser típusú ember volt. Tulajdonképpen neki köszönhattuk a fellépéseket, mert jól meg tudta szervezni a dolgokat.

Fodor János:

Tehát ő tartotta a kapcsolatot, gondolom, szervezésügyileg a KISZ-szel. Ilyenkor ezek a kezdetleges repertoárok rendelve voltak, vagy azt játszottatok, amit akartatok?

Betuker Péter:

Még visszatérve a korábbiakhoz, ő felment akkor Bukarestbe. Romániának a Phoenixen kívül a másik akkori legjobb együttesétől, a Mondialtól¹¹ hozott hangszereket és erősítőket, tulajdonképpen az a gitár, ami a nyakamba lóg, az egy Höfner gitár volt. Ez egy márkás gitár, Iuliu Mercának¹² volt a hangszere, akkor annak idején a gitáros volt a Mondialban. És a Mondialtól vettük meg a hangszereket akkor óriási pénzért, [Bencze Sanyi] rá tudta beszélni az U. T. C-t, és megvették. És így lett Fender erősítőnk, Winston erősítőnk és Höfner basszusgitárunk. Annak idején kevés együttes mondhatta el magáról, hogy ilyen hangszereken játszik.

Fodor János:

Tehát voltak ezek a kitűzött alkalmak. Ez úgy működött, hogy elmondták, mit lehet játszani, vagy jöttek ti a feldolgozásaitokkal?

Betuker Péter:

Ez jó kérdés. Egy érdekes sztorit mondok el neked. Mondtam, hogy ezek politikai ünnepek voltak, és egy augusztus 23-ai vagy május 1-jei, ezt pontosan nem tudom, felvonuláson mindig volt este Carnevalul Tineretului nevezetű rendezvény, és ott muzsikáltunk. Ez általában szabadtéren játszódott, hát akkor a hangszerek tulajdonképpen még a szabadtérhez kevesek voltak, de azért valahogy szóltunk. És most az időpontot nem tudom neked megmondani, de volt egy táncest, és azt kint tartották szabadtéren a párt előtt, tehát a párt szatmári épülete előtt, és a zenekar fel volt téve a lépcsőre, ami vezetett be a párt székházéba. Annyira nem mondták meg, hogy mit játszunk, hogy azóta is mindenhol elmesélem, hogy Deep Purple-¹³számokat, például az *American Woman*¹⁴ címűt játszottuk a pártéknál, annak idején, 1971-ben, a lépcsőn, és nem szólt senki semmit. A lényeg az volt, hogy mi úgy egyeztünk meg az akkori mondjuk klubigazgatóval, és ez így működött akkor a KISZ-nél, hogy mi csak játszunk, ami nekünk jó. Majd, ha ő int, akkor játszunk román számot. Hát egyetlen egy román szám volt, vagyis kettő. Az első számot egy, nem tudom

¹¹ A Mondial 1966-ban, Bukarestben alakult román rockzenekar.

¹² Iuliu Merca (1948–1999) romániai rockzenész, a kolozsvári Semnal M rockegyüttes alapítója, valamint a Mondial rockzenekar tagja volt.

¹³ A Deep Purple 1968-ban alakult brit hard rock együttes, ebben a műfajban az egyik legnagyobb hatású, ma is működő zenekar.

¹⁴ Itt vélhetően összekavarodhatott az interjúalany, az *American Woman* a The Guess Who nevű kanadai rockzenekar száma, de gondolhatott a Deep Purple *Some Kind of Woman* című számára is (bár előbbi a valószínűbb). Bármelyik is legyen, nem kis teljesítményről volt szó.

megmondani, melyik román együttes játszotta, ez Eminescunak¹⁵ a szövegére írt *Somnoroase Păsărele* című szám volt, nagyon szép, lassú dal. Mi is azt játszottuk, azt énekeltem, és utána azt játszottuk, amit akartunk. Azt mondtam, hogy diktatúra is volt, de azért mégis hagytak az embernek mozgásteret, és ott kezdtük játszani saját számokat is. Utána még játszottunk egy román számot, a *Nunta* címűt a Phoenixtól,¹⁶ ez egy jó kis rockos dal. Ez volt az összes román szám, amit énekelünk a zenekarral.

Fodor János:

Indulókat nem kértek akkor?

Betuker Péter:

Nem. Ilyesmit nem. Azt játszottunk, amit akartunk.

Fodor János:

Akkor térjünk át a Mikronra.

Betuker Péter:

Ha minden igaz, 1971-ben szeptemberében én már elmentem a Siculus fesztiválra. Meghívott Sanyi, aki még akkor a Ritmik együttesel muzsikált, én elmentem mint road, hangszercipelő. Én akkor csak hallgattam, füleltem, végignéztem minden fellépést, próbát, ami délelőtt volt, és ott voltam mindenben, és szívtam magamba ezeket a dolgokat, nagyon megszerettem. Az egy borzalmasan jó érzés volt, hogy elmegy az ember, és ott magyar zenét hall, magyar támogatóval, megismerkedik együttesekkel. És akkor eljött a 1972-es év, és azt mondtuk, na, akkor készüljünk a fesztiválra, és próbáljunk elmenni. Újraszerveztük az egész zenekart. Pontos időpontot nem tudok mondani, mert folyamatosan próbáltunk. A lényeg az volt benne, hogy a tagok viszont változtak. Az első zenekar tagjai között Bartók Béla,¹⁷ Bencze Sándor, Betuker Péter, Garda Tibor, Papp László¹⁸ és Vakarcs Pál voltak – így állt fel az első formáció, azaz kellett volna, hogy felálljon.

De végül nem ez lett. Még keresgeltük magunkat is, hogy milyen stílusban, hogy játsszunk, újat akartunk hozni, bennünk mindig megvolt az, hogy ha csinálunk valamit, az ne legyen sablonos. Hogy valahova eljussunk, mert ott volt a Metropol,¹⁹ ahol tudtuk, hogy van egy torzító gitár, keményebb rockot játszanak, mi próbálunk valami mást csinálni, ne ezt a stílust. Két hegedűt is tettünk a zenekarba, hogy egy kicsit érdekesebb legyen a hangszerelés. Az első öt szám, amit játszottunk, saját szám volt. Még mindig tudom a címeiket. Az első az volt, hogy egy *Esős vasárnap balladája*. Ez egy ilyen rock and roll-dal volt. Ha valamihez hasonlítanám, akkor egy ilyen Hungaria²⁰-típusú rock and roll szám. Megpróbáltunk mindenfélét összezsúfolni abba az öt számba, hátha valamelyik megtetszik a zsűrinek vagy a közönségnek. A második szám, a *Levél* hangzása, inkább az Illés-együttesére hasonlított. Volt az *Akarsz-e játszani*, volt a *Gyöngyszem*, amit később Györi Klára²¹ is énekelt, aki egy jó dzsesszénekes volt, szenzációsan énekelte a

¹⁵ Mihai Eminescu (1850–1889) a legismertebb román költő, prózaíró. A román modern nemzeti költészet egyik megeremtője.

¹⁶ A Phoenix 1962-ben alakult Temesváron, az egyik legrégebbi romániai rockzenekarként tartják számon.

¹⁷ Bartók Béla zenész, a Mikron együttes egykori tagja.

¹⁸ Papp László zenész, a Mikron együttes billentyűse.

¹⁹ A Metropol rockegyüttes 1968-ban alakult Nagyváradon, ma is aktív. Számos nagylemezével és rádiós és televíziós szereplésével a legismertebb romániai magyar rockzenekarként volt számontartva.

²⁰ A Hungaria 1967–1982 között működő népszerű magyar rockegyüttes.

²¹ Györi Klára az 1970-es évek legismertebb erdélyi magyar táncdalénekesnője.

számot. Ez inkább egy San Remói vagy Táncdalfesztiválra való táncdal, érzelmes, de nagyon szép. Én mindig azt mondtam, ha ez a szám zeneileg úgy volt megcsinálva, hogyha nem Szatmáron születik, hanem 1970-71-ben Mátészalkán vagy egy tíz kilométerrel arrébb a határtól, akkor biztos táncdalfesztivál-nyertes szám lenne. Ez volt a negyedik dal, és volt egy ötödik, az inkább egy ilyen akkori Deep Purple- vagy Led Zeppelin²²-stílusban íródott szám volt, amit még feldobtunk azzal, hogy a srác, aki akkorra szólógitáros volt, hegedült, és egy hegedűszólót játszott. Ez nagyon érdekes volt, mert azt mondták, ilyen nincs, hogy 1972-ben a rockzenébe még hegedűt is belecsempészhünk.

Fodor János:

Tehát ez volt akkor ezen a néven [Mikron] a legelső nyilvános fellépés.

Betuker Péter:

Így van. Állandóan változások voltak a zenekarban, főleg a kötelező katonaság miatt. Úgy voltunk sajnos, hogy ez évenként bekövetkezett. És jött a Horváth Lajos nevű gitáros, nagyon jó szólógitáros, én énekeltem és kísérelő gitáron játszottam. Később lettem basszusgitáros, Bencze Sándor volt a basszusgitáros. Vakarc Pisti barátom, akiről annyit szeretnék elmondani, hogy egy isten áldotta tehetség volt, akkor 14 éves volt, és úgy dobolt, hogy a fesztiválon mindenki nézte, tehát Ráduly Béla²³ is csak nézett, aki tőle 5-6-7-8 évvel idősebb volt, hogy ez a gyerek hogy tud dobolni. Ő zeneiskolát végzett. Mi nem, a többiek. Mi csak autodidakta zenészek voltunk.

Fodor János:

Először a névválasztásról mesélj egy kicsit, hogy ez kinek az ötlete volt, hogy állt össze.

Betuker Péter:

Igen, hát ez érdekes volt, feljött a téma, hogy mi legyen a zenekar neve. Én már nem emlékszem, hogy ki javasolta, de mintha lett volna egy klubigazgatónk, egy román ember, aki jól beszélt magyarul is. Mindenkinek kellett, hogy legyen egy-egy ötlete. Én nem tudom, pontosan nem emlékszem rá, de mintha az övé lett volna a Mikron. Erre azt mondtuk, hogy hát, ha az Omegának lehet Omega a neve, akkor a miénk miért ne legyen Mikron? Még annyit, hogy annak idején a logókat úgy tervezték, hogy még a dobra festették, tehát oda volt írva a zenekarnak a neve. A Mikronnál lehetett a mikron jelét felfesteni. Aki ezt nekünk kitalálta, az egy híres képzőművész, vásárhelyi barátom, szatmári származású képzőművész, most volt kiállítása Romániában is, és ő találta ki, hogy legyen ez a Mikronnak a jele, és azt könnyen fel lehet festeni a dobra, és így lettünk Mikron együttes. Azt gondoltuk, inkább legyen egy nemzetközi név, amit a román is ki tud mondani, a magyar is ki tud mondani, és se nem magyar szó, se nem román szó, és így lett belőlünk Mikron.

Fodor János:

1972-ben a Siculus Fesztiválon a kategóriákban a nagydíjat megnyertétek. Milyen volt ez? Hogy kell elképzelni? Ezzel a díjjal járt valami?

Betuker Péter:

²² A Led Zeppelin legendás brit rockegyüttes, 1968–1980 között működött.

²³ Ráduly Béla (1968–1994), zeneszerző, énekes, a legendás Metropolis együttes, később pedig a Transz Express sokoldalú dobosa és énekese volt.

Egy kis diplomát adtak. Ugyanolyan diploma, amit annak idején adtak, amit lehetett a boltban venni a sportolóknak. Volt egy nagydíj, az talán műanyagból volt, nem tudom pontosan. Nagyon sajnálom, hogy ez végül ott maradt a klubban, mert a Kommunista Ifjúsági Szövetségé volt, de ha jól emlékszem, Balogh István barátom elhozta, de közben ő meghalt. Hogy megmaradt-e neki otthon az a díj, vagy sem, azt nem tudom. Ennyivel járt a helyezés, tehát tulajdonképpen semmi pénzt, semmi ilyesmit nem kaptunk.

Fodor János:

Milyen volt a hangulat? Milyen volt közönség? Gondolom, a Siculus Clubban zajlott a fellépés.

Betuker Péter:

Egy busszal Udvarhelyre érkeztünk, elszállásoltak bennünket. Egy hétig tartott majdnem az egész fesztivál, és úgy nézett ki, hogy a nagy előadások, tehát maga a verseny is fent volt a kultúrházban. Minden este négy-öt zenekar lépett fel. Bent volt a verseny, és utána pedig minden este következett a buli lent a klubban. Ott azok a zenekarok léptek fel, akik akkor este is elvállalták, hogy tudnak játszani. Ekkor már egész más, komoly hangulat volt, mindenki kiengedte a gőzt, lehetett bulizni hajnalig. Nagy sikerünk volt, mert itt látszott, hogy a nyugati határ felé játszó zenekarok más számokat tudnak, másképpen játszanak. Mert akkor lementünk a klubba, és csaptunk egy nagyon nagy bulit, és az volt a lényege, hogy már nem csak saját számokat játszottunk, mert azért volt nekünk saját számunk, de nem annyi, hogy egy egész estét betöltsünk velük. Akkor az LGT-től²⁴ kezdve mindent játszottunk, amit akkor még nem is ismertek. 1972-ben nekem megadatott az, hogy elmentem Budapestre, és egy olyan koncerten vettem részt, amit kevés embernek adatott meg akkoriban, akkor játszott a Free²⁵ együttes Magyarországon. És az előzenekarral a Kisstadionban volt ez a koncert, és az előzenekar a Taurus²⁶ volt, Radics Bélával.²⁷ Volt szerencsém élőben hallani muzsikálni őket. És nyilván ennek a hatása volt, hogy játszottunk olyan számokat, amik még csak akkor jöttek divatba, például akkor kezdték bemutatni Budapesten az LGT-t, a *Képzelt riport az amerikai popfesztiválról*, ami újdonság volt. Nem is ismerték például, csak kevéssé, Székelyföldön vagy Udvarhelyen. Na, mi már ezek közül játszottunk számokat, és borzalmas nagy hatással volt minden dal. *Ringasd el magad, Valaki mondja meg* – meg ilyen nótákat játszottunk a saját számokon kívül.

Fodor János:

Milyen volt nagyzenekarként, majd aztán győztesként a hangulat a többi ott megnyilvánuló zenekarral? Köttettek barátságok, vagy inkább riválisként tekintettetek egymásra?

Betuker Péter:

Barátságok köttettek, de annyira nem jöttünk össze. A Metropollal mindig megvolt egy egészséges rivalizálás, mert tulajdonképpen mi hamarabb nyertünk nagydíjat, mint ők. Ők régebbi zenekar voltak, mint mi, és mégse nyertek. Mi 1972-ben megnyertük, utána nyertek ők, mert 1973-ban még

²⁴ Az LGT vagy Locomotiv GT (becenevén Loksi) 1971-ben jött létre, az egyik első magyar szupergruppként, Presser Gábor, Barta Tamás, Frenreisz Károly, Laux József felállásában.

²⁵ A Free legendás londoni rockegyüttes volt a hatvanas évek végén-hetvenes évek elején, Paul Rodgers, Paul Kossoff, Andy Fraser és Simon Krike tagokkal. Talán legismertebb slágerük az *All Right Now* volt.

²⁶ A Taurus legendás rockegyüttest Magyarország első hard rock és második szupergruppjaként tartják számon, 1972-73-ban működött. Tagjai között volt Radics Béla, Som Lajos, Balázs Ferenc, Brunner Győző.

²⁷ Radics Béla (1946–1982) legendás magyar rockgitáros, énekes, az Atlantis, Sakk-Matt, Tűzkerék, Taurus együttesek tagja.

volt egy fesztivál, és 1974-ben lehúzták a rolót, és befejeződött a fesztiválidőszak. Barátságok kötődtek például a Zakariás testvérekkel,²⁸ akikkel később egy nagy székely turnét csináltunk 1974-ben.

Fodor János:

Igen, az a Harmat Együttessel,²⁹ ha jól tudom.

Betuker Péter:

Igen.

Fodor János:

Vége lett 1972-ben a fesztiválnak, visszautaztatok Szatmárra. Ez a zenekar szempontjából mit jelentett?

Betuker Péter:

Hát visszamentünk. Annyi volt még érdekesség, hogy amikor megnyertük, akkor mi nem számoltunk azzal, hogy mi nagydíjat fogunk nyerni. Nyilván mindenki úgy megy el egy versenyre, hogy nyerni akar. Ez nagy meglepetés volt, nem gondoltuk. Visszaolvastam a kritikákat, a Zoltán Aladár³⁰ volt a zsűri elnöke. Balogh István volt az egyik legjobb és a legnagyobb zeneszerző, a nagy részét ő szerezte a daloknak. 1972-ben nem jött velünk, mert akkor volt ő katona, a számaikat viszont tudtuk. Ő egy nagyon jó zeneszerző volt, de hangszeresnek már kevésbé volt az.

Fodor János:

1973-ban a Siculuson kívül történt-e valami az együttessel? Vagy Szatmáron felléptetek alkalmanként?

Betuker Péter:

Ugyanazok a klisék mondhatók el, amiket eddig elmondtam, fellépni nem tudtunk, csak a táncestéken. Az az igazság, hogy akkor még próbáltunk eljönni a KISZ égisze alól, de ez nem sikerült.

Fodor János:

Hogy lehetett mindezt programilag összeegyeztetni? Ha jól értettem, akkor még középiskolások voltatok, vagy legalábbis te középiskolás voltál.

Betuker Péter:

Úgy lehetett összeegyeztetni, hogy ez nem tartott tovább, mint kilenc óra, tehát akkor hat órakor elkezdődött a buli, és kilenc órakor vége volt, tehát én azért tíz órára, fél tízre ágyba kerültem. Szerdán, ami volt, azt ki lehetett bírni, a szombat, vasárnap is már egy kicsit necces volt, mert éppen iskola volt, de meg tudtuk oldani.

²⁸ Zakariás Erzsébet és Zakariás Attila, a baróti testvérpár indította el a Harmat együttest, később Kolozsváron folytatták.

²⁹ A baróti Harmat együttes, melyet a Zakariás testvérek alapítottak (Zakariás Erzsébet és Zakariás Attila) a hetvenes évek egyik erdélyi magyar folkzenekara, amely egy idő után áttért a táncmuzikára.

³⁰ Zoltán Aladár (1929–1978) erdélyi magyar zeneszerző, zeneíró, zenekritikus, szerkesztő, pedagógus, folklorista.

Fodor János:

Aha, értem. 1973-ban is volt Siculus, csak hát akkor gondolom, mivel nagydíjasok voltak, nem beneveztek, hanem meghívottként voltak jelen.

Betuker Péter:

Így van. 1973-ban mint meghívottak készültünk szintén egész évben fellépésre, és örültünk neki. Olyan sok nem maradt meg az előadásból. Érdekes volt, akkor mintha már érződött volna, hogy nem lesz hosszú élete az egész Siculusnak, mert ez volt az utolsó, 1974-ben már nem rendezték meg. Mi egy nagyon jó programot állítottunk össze. Teljesen áttértünk egy más hangzásra is. Kivettük a zongorát, vagyis annak idején orgonát, csak két gitár volt és két ütőhangszer. Megpróbáltunk egy kis új hangzást behozni. A dobos Vakarcs Pisti volt, és Hajdú Umtata,³¹ mert úgy hívtuk, az volt a beceneve, pedig ütős hangszereken játszott, amit úgy oldottunk meg, hogy egy kis érdekesség legyen benne, hogy képesek voltunk elcipelni két óriási üstdobot is a Szatmári Filharmóniából. És az egy érdekesség volt, mert rockzenekarban senki nem hallott üstdobot használni, és akkor tértünk rá erre a keményebb rockosabb és torzítóbb zenére. És ez teljesen megváltoztatta a zenekarnak az arculatát zeneileg. Ezekben az években akkor minden évben megkaptuk a meghívást Boros Zolitól,³² hogy menjünk, és vegyünk fel számokat. Tehát akkor már beindult nekünk 1972 után, Bukarestbe jártunk, és felvételeket csináltunk, ami nem úgy ment, mint most, le kellett muzsikálni a számokat.

Fodor János:

Ez milyen gyakran zajlott így egyébként. Évente egyszer, azt mondtad?

Betuker Péter:

Egy évben egyszer körülbelül, tehát 1972 után, 1972 őszén elmentünk, felvettük ezeket a számokat, amiket már játszottunk az 1973-as fesztiválon, mint meghívott zenekar, tehát az új stílusban, és abban a felállásban, ami meg is maradt tulajdonképpen. Öt vagy hat számot vettünk fel.

Fodor János:

Milyen volt egy ilyen felvétel? Utasítások voltak-e? Mert azt azért úgy láttam, jól fésült zenekar voltak, szép ruhában, rövid hajjal többnyire. Volt ilyen követelés?

Betuker Péter:

Nekem például mint iskolásnak nem lehetett hosszú hajam, mert effektíve az iskola nem engedte meg. Az iskolába nem mehettem így be. De Baloghnak például akkora haja volt, hogy a háta közepéig ért, annak idején üldözte is emiatt elég rendesen a rendőrség. Neki úgy volt ez megoldva mindig, hogy hátul össze volt fogva a haja gumival, és be volt téve az ing alá, és ezért néztünk ki tulajdonképpen jól fésültnek. Tehát nekünk rövid hajunk volt, de 1974-ben már egy kicsit nekünk is megnőtt. Utána bementünk a felvételre, és akkor ott még volt időnk, próbáltuk a maximumot kihozni, és minél több számot felvenni. Nyilván ez nem úgy zajlott, mint most, hogy sávokra

³¹ Hajdu Gyula (Umtata) zenész, a Mikron együttes dobosa volt.

³² Boros Zoltán (1939) filmrendező, zeneszerző, televíziós szerkesztő. 1969–1971 között a Nagyváradi Állami Színház karmestere. 1971–1985 között az országos román televízió magyar nyelvű műsorának zenei szerkesztője, majd 1990–2002 között főszerkesztője. Zenei szerkesztőként a romániai magyar könnyűzene egyik fontos támogatója és népszerűsítője volt.

vesszük, tehát levesszük, feltesszük, javítunk mindent. Annak idején kellett tudni muzsikálni, nem úgy, mint most, mert most mindent tudok javítani. És akkor följátszottuk az udvaron. Ha melléfogtál esetleg, vagy nem úgy szólt, akkor újrajátszottunk, de kevés lehetőség volt rá.

Fodor János:

Azért maga a felvétel, illetve a kép között volt különbség, nem? Ti egy stúdióban vettétek fel a hangot, nem?

Betuker Péter:

Igen. Levittek a tévé ruhatárába, és ottan előrántottak kabátokat, meg mit tudom én, miket, amit találtak, és az mondták, na, ez így jó lesz. És akkor felvették a számokat a stúdióban. Ez tulajdonképpen a *Tip-top*³³ nevezetű műsorláncnak a keretén belül zajlódott, ami a rádióban is ment.

Nekem ez mindig nagy téma volt. Hazamentem az iskolából, és ezt a Kolozsvári Rádió átvette a bukarestiektől: minden délben fél kettőkor volt egy ilyen *Tip-top* nevezetű slágerlista. És mi általában az első két helyen mindig benne voltunk, és mindig leadták a nótáinkat. Tehát minden délben hazamentem a suliból, fél kettőkor, és nem a *Tánczenei koktélt* hallgattam a Kossuth Rádióban, hanem a Kolozsvári Rádiót, ott adták le ezeket a számokat.

Fodor János:

Következik 1974, amikor turnéztatok a Harmat együttesel, ha jól láttam.

Betuker Péter:

Az volt az egyik legszebb év, és 1976. 1974-ben megint jött egy változás, akkor a változatosság kedvéért engemet vittek el katonának októberben. De az év előttem állt, 1974-ben érettségiztem, hát ez elég zűrös év volt. Akkor Zakariáséktól kaptuk azt a felkérést, hogy csináljunk egy székelyföldi turnét ősszel, mivel már akkor a Siculus megszűnt, és bennünk volt az, hogy valahogy visszahozzuk azt a hangulatot a székelyföldieknek, Udvarhelyen is. Ugyanabban az időben, szeptemberben volt mindig a fesztivál, a Siculus, és elmentünk abban az időszakban, amikor megcsináltuk ezt a turnét, ami több, mint egy hétig tartott, csodálatos helyeken voltunk. Akkor még olyan, hogy turnébusz, nem létezett a zenekaroknak, nekünk meg pláne nem. De a Zakariás-testvérek édesapja a kultúrotthon felelőse volt Baróton, megkaptuk az ottani buszt, és avval jártuk körbe az egész Székelyföldet, és csodálatos helyeken voltunk, például Csíkszeredán. Aztán valahol megvan a lista, de már nem emlékszem rá, hány helyen voltunk, az első részt a Harmat együttes tagjai játszották, mi pedig a másodikat.

Fodor János:

Tehát akkor ti voltatok a bulisabbak, vagyis a rockosabbak.

Betuker Péter:

Kicsit másfajta zenét játszottak, mint mi, és hát nagyon-nagyon-nagyon élvezték az egészet. Rengeteget énekeltünk a buszban például. Én imádtam máskülönben. De a legtöbb szöveget Balogh írta tulajdonképpen. Tehát ő hozta a számokat, szöveggel és zenével is. Tehát épp a nyolcvan százalékát a számok szövegének ő írta. Hetente volt két-három próbán,

³³ A *Tip-Top: A hét legnépszerűbb 7 dala*, Boros Zoltán műsora volt a Román Rádió bukaresti Magyar Adásában, az 1970-es években.

vagy inkább kettőn, ha fellépés volt, akkor egyen. És azt mondta, na, gyerekek, van egy új nóta, és akkor leültünk, és megpróbáltuk megcsinálni a lehető legjobban. Nyilván ötletek voltak, mindenkinek volt egy ötlete, hogy ezt így csináljuk, úgy csináljuk. Baloghnak volt elképzelése, ha nem volt jó, azt mondtuk, hogy inkább változtassunk rajta.

Fodor János:

Olyan volt-e, hogy muszáj volt változtatni, mert szóltak?

Betuker Péter:

Igen.

Fodor János:

Tudsz-e példát is mondani?

Betuker Péter:

Nagyon keveset változtattunk, ez érdekes volt, tehát olyan nagyon nem szóltak bele. Azt elmondom viszont, hogy például, amikor 1972-ben elmentünk az első tévéfelvételre, akkor eljött az akkori szatmári KISZ-titkár vagy nem tudom milyen cenzor, mert csak annak tudom nevezni, és akkor le kellett ülnie, és el kellett játszani ott a klubban a számokat. Érdekes módon nem szóltak bele a szövegbe. Lehet, hogy nem is foglalkoztak annyira vele. Egyszer volt olyan, hogy valamiről szóltak, hogy tegyük bele. Volt egy *Ballagási nóta* című számom, amit én a saját ballagásomra írtam. És abban szóltak, hát akkor inkább ide tegyük azt, hogy „szebb, boldog jövő”. Van egy ilyen rész benne, hogy „vár rád a szebb, boldog jövő”, ami nem így szólt eredetileg, de kijavították. Így szebben szól a szocializmusban. Ennyi volt tulajdonképpen. Nem szóltak bele.

Fodor János:

Azért mégis, a zenétek elég eklektikus, a szövegvilágotok is az volt. Például az *Ami kimondatlan marad* című dal, az egy akármikor aktuális társadalomkritika is. Ezt ennek szántátok, vagy ez nem volt ennyire tudatos?

Betuker Péter:

De, tudatos volt. Annak idején mindig arra törekedtünk, hogy valamit közöljünk az akkori fiatalokkal, az akkori társadalommal, és általában Balogh István olyan volt, hogy mindig tudat alatt tette ezt. Igen, ezt a számot ő így írta meg. Vajon azt akarta-e ő evvel közölni, hogy rendszerellenes, vagy nem rendszerellenes? Volt, amikor csak szimplán meg volt írva a szöveg, de olyan is volt, mikor akadt pár olyan becsempésztett mondat vagy szó, ami az akkori rendszer ellen szól. Visszatérve, az *Ami kimondatlanul marad* című szám, az egy érdekes dolog volt, az 1976-os. Közben én elmentem 1974-től, tehát az az időszak nekem egy az egyben kiesett, és 1976-ban alakultunk újra, mikor hazajöttünk. De akkor már nem voltunk Mikron, vagyis a KISZ-nek a zenekara, onnan kirúgtak, hangszer nélkül maradtunk. Senkinek nem volt semmije. Boros telefonált: „Fiúk! Van valami autentikus?” „Hát, van. De nincs hangszerünk.” „Gyertek, mert fel kéne venni valamit, szóval van valami?” „Hát, van.” És akkor leültünk, és elmentünk Baloghékhoz haza a lakására, volt egy öreg pianínó, és akkor játszotta először ezt a nótát, ami nyilván nekünk is nagyon megtetszett, szövegileg, hangszerelés szempontjából is, és zeneileg is. A lényeg az volt, hogy nem tudtunk próbálni, mert nem volt próbatermünk, nem volt hangszerünk, és egy kis pianínó mellett csináltuk meg ezt a nótát, ami hallatszik is a szám felvételén. Van mellette egy dob és egy

basszusgitar. És így született meg szerintem az egyik legjobb nóta, ami úgy, ahogy mondod, még a mai napig is megállja a helyét.

Fodor János:

Hogy történt ez a KISZ-kirúgás?

Betuker Péter:

1974-ben azért még volt egy nagy koncertünk, azt megcsináltuk, végre sikerült abban a nyári színházba, ahol mi éveken keresztül próbáltunk, egy nagyszabású koncertet csinálni. Ott az igaz, hogy történtek olyanok, hogy a közönség összetörte a padokat, majd megpróbálta őket felgyújtani. És akkor ott volt szintén ez az illető, aki az iskolában volt tanár, ott állt a rendőrökkel, és olyan kijelentést tett, hogy „Patru nebuni innebuneste toate orasul” (’Négy bolond felfordítja az egész várost’). Hogy ennek a következménye-e a kirúgás, nem tudom.

Fodor János:

Tehát ez a kirúgás annak volt köszönhető, hogy voltak ezek az ügyek?

Betuker Péter:

Nem tudom. Mire hazajöttem a katonaságtól, ez már megtörtént. Nem voltam részese, nem voltam Szatmáron. Azzal fogadtak, hogy már nem játszódhatunk ott mint zenekar.

Fodor János:

1976. Azt mondtad, az egyik legjobb év volt az együttesnek és neked is. Ekkor születik meg az *Ami kimondatlan marad*, és még mi történik ekkor?

Betuker Péter:

Hát tulajdonképpen két fellépés. 1976. szeptember 12-én a *Zenés Karaván*, Szejkefürdőn. Állítólag 7000 jegyet adtak el. A domboldalban volt kialakítva a színpad. Nyilván előtte próbafelvétel volt, nagyon jól éreztük magunkat, Zoli meghívott. Olyan emberekkel találkoztam, mint Kányádi Sándor,³⁴ Farkas Árpád,³⁵ Magyar Lajos,³⁶ Csíky András,³⁷ Visky Árpád,³⁸ csak hogy egy párat mondjak. És olyan zenekarokkal, mint a Metropol, Mikron, Napraforgó,³⁹ ezek léptek fel annak idején. A Küküllő hotelben voltunk elszállásolva minden este. A szobánkban volt a gyülekezet. Na, ott játszottuk a nótákat. Megcsináltuk az előadást, utána az akkori párttitkárnak valahol a domboldalban volt egy villája, és meghívta az egész társaságot egy ebédre. Egy fogadásra, tehát ettünk-ittunk, meg mit tudom én. És akkor azt mondták, hogy este csináljunk még egy fellépést a Siculus Clubban, hát akkor muzsikáltam életemben utoljára ott. Egy ilyen kis szűkebb társaságnak, megvan annak is a plakátja valahol.

Meg voltam hívva, az előadás lement, és akkor azt mondták, hogy este, 6 órakor fellépés van a Siculuson. Millió ember ment vissza akkor a Szejkéről, mi is busszal szerettünk volna bemenni, de hát tele voltak a buszok emberekkel, és nem akartak megállni, hiába integettünk, hogy fellépés van. Kaptunk ajándékba, még mindig megvan nekem valahol, egy vizes korsót. Letettük

³⁴ Kányádi Sándor (1929–2018) Kossuth díjas erdélyi magyar költő.

³⁵ Farkas Árpád (1944–2021) Kossuth-díjas erdélyi magyar író, költő, műfordító.

³⁶ Magyar Lajos (1942–2015) erdélyi magyar költő, műfordító, közíró.

³⁷ Csíky András (1930–2024) Kossuth- és Jászai Mari-díjas erdélyi magyar színművész.

³⁸ Visky Árpád (1940–1986) erdélyi magyar színművész.

³⁹ A marosvásárhelyi alapítású Napraforgó együttes az 1970-es években működött, Elekes Emőke énekessel.

azt az útra, hátha megáll a busz. És akkor a busz nem állt meg, de jöttek a rendőrök, és bevitték bennünket a Udvarhelyre a fogdába, és ott tartottak, nem akartak elengedni. S hivatkoztunk Szekeres elvtársra, aki annak idején nagyfőnök volt, mi tőle jövünk ide, megyünk felvételre, nem engedtek ki. És akkor valahogy megpróbáltuk felhívni a Küküllő Hotelt, mivel ott voltunk elszállásolva, hogy segítsen valaki, és még a Borost nem kaptuk el, de Józsa Erikával⁴⁰ sikerült valahogy beszélni, és akkor ő jött el értünk, aki annak idején a Magyar Televíziónak a bemondónője volt, és kiszabadított minket. Egy nagyon jó este volt, lemuzsikáltuk. Ez történt szeptember 12-én, és ugyanebben az évben volt még egy másik felvételünk. Ez az a bizonyos *Zenés Karaván* Csíkszeredában, a Jégpalotában.

Fodor János:

Ekkor készült a Metropol-Mikron gitárpárbaj?

Betuker Péter:

Igen, ez Zolinak volt az ötlete annak idején. Hát mi is meghívást kaptunk, nem tudtuk, hogy mi ez. És mondja Zoli, van egy ilyen elképzelése, hogy a Metropol énekeli az ő számait, mi meg refrénben a miénket, de hát tulajdonképpen ezt is azt akarta jelképezni, hogy valami mégis kimondatlan maradt. És ez már 1976. december 22-én–23-án volt, pont karácsony előtt. Borzalmas idő volt, és hideg, és egész nap próbafelvételen ülni a Jégpalotában, hát, nem volt kellemes, de megoldottuk egy kis melegítővel. És közben rengeteget énekeltünk a Csutakkal,⁴¹ meg minden. Tulajdonképpen ott ismerkedtünk meg vele.

Fodor János:

1976-tal, ha jól értettem, akkor véget is ér a Mikron. Ez volt az utolsó, a csíkszeredai év.

Betuker Péter:

Így van. A hattyúdalunk, az utolsó cselekvés. Hazaértünk, és nem volt klubhelyiség, nem volt hangszer. 1976-ban leszereltem én is. Nekem is különböző elképzeléseim voltak. Muszáj volt elhelyezkedjem, mivel nem akartam anyáméknak a nyakán élni. Én akkor elhelyezkedtem a kereskedelembe, Balogh István már dolgozott, még megvolt a munkahelye. Vakarcs Pisti befejezte az iskolát, és elkezdett vendéglátózni, tehát akkor Szatmáron nem egy-kettő-három, hanem rengeteg zenés hely volt, ahol zenekarok játszottak, rengeteg ilyen lokál volt. Így valahogy új széllel ment mindenki. Sajnos.

Fodor János:

Azért tartottátok az elején a kapcsolatot, akik együtt voltak a zenekarban?

Betuker Péter

Persze, kapcsolatot tartottunk továbbra is, de akkor már megindult az a folyamat, hogy a hetvenes évek végén sajnos széjjel kezdett menni az erdélyi magyarság, Szatmárról főleg, akik tudtak, disszidáltak, átmentek Magyarországra, Németországba ide-oda, Balogh is áttelepedett Magyarországra. Sokkal korábban, mint én.

⁴⁰ Józsa Erika (1951) a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével kitüntetett újságíró, televíziós szerkesztő, zeneszerző, szövegíró, előadóművész. Horváth Károllyal a Concorde együttesben zenéltek az 1970-es években.

⁴¹ Csutak István (1956) mérnök, politikus, zeneszerző, zenész, a Temesváron alakult Garabonciás együttes énekes-gitárosa.

Fodor János:

A rendszerváltás után, gondolom, akkor már annyira szétfejlődtek a még élő tagok is, hogy nem jött igazából szóba a nosztalgia a Mikron iránt. Pedig sokakban indult el ez a folyamat: a Metropolnál például. Ez nem merült fel soha a Mikron szintjén?

Betuker Péter:

A rendszerváltás után tulajdonképpen felmerült. Csak Balogh elköltözött, Magyarországon élt. Én 1994-ben jöttem el. Három-négy évvel a rendszerváltás után, akkor szó volt róla, hogy hátha meg tudjuk oldani. Mondom, Balogh Magyarországon élt. Pisti ekkor kezdett nem olyan életet élni, amit kellene. Hajdu Gyula Németországba ment ki. Azóta is ott játszik Freiburgban, az ottani filharmonióban. És én muzsikálgattam. Szatmáron mindig volt egy, a mai napig is van, vendiáktalálkozó minden évben, amit 1991-től megtartanak az iskolánkban, a Kölcseyben, ahol én végeztem. Ott majdnem minden évben felléptem egyedül, az, hogy egyedül éneklek, az megmaradt, és ott felléptem. Utána jött később Boros Zoli, hogy csináljuk meg ezt a *Játsszuk újra* című műsort, nagyon örültem a felkérésnek, végre, mert valahogy hiányérzetem támadt ilyen szempontból. Úgy, ahogy te mondtad, ezzel kezdtük ezt az egész beszélgetést, hogy a Mikronról kevés szó esett, és valahogy el voltunk felejtve. Csutakkal most beszélünk, hogy oké, legalábbis *Ami kimondatlan maradt* című számot valahogy fel kellene újítani. Küldött is nekem valami próbálkozásokat, hát most azon vagyunk, hátha ki tudunk belőle hozni valamit, valahogy felújítani a nótát.